

Budapest

József-körut 29. sz.

A KÍTARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel 12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kírtartás« című jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 48.314/900. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* máv. titkár és ügyész.

Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *szigeti Barthos Andor* m. k. kereskedelemügyi titkár, *Fábián Lajos* mérnök, *Horváth István* mozdony-főszereelő, *Vécsey Frigyes* máv. altiszt, *Sándor Márkus* máv. főkalauz.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények kivonata.

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag 60 éves koráig 4000 korona erejéig van baleset ellen biztosítva, még pedig:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalékos szerinti összeg erejéig.

2. A második évtől kezdve a tag nevének vagy kedvezményezettjének fokozatosan 2000 koronáig emelkedő halálbiztosítási segély fizetetik ki. Maga a tag, nevének elhalálása esetén, fokozatosan 500 koronáig emelkedő segélyben részesül.

3. 15 évi tagság után a tag 1000 koronáig terjedhető előleget kap még életében, mely a halálbiztosítási segélybe annak idején betudatik.

4. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

5. Az egyesület »Kírtartás« című hetilapja minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Mindeme kedvezmények fejében az ezentúl belépő új tagok, ha belépésük alkalmával 30-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 koronát, ha belépésük alkalmával 38-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 korona 40 fillért, és ha 44-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 4 koronát fizetnek tagsági díj címén.

Beiratási díj egyszer s mindenkorra 2 korona.

Aki 44 éves elmúlt, az tagnak többé fel nem vétetik.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Választmányi ülés. Folyó hó 17-én egyesületünk helyiségében választmányi ülést tartunk és felkérjük választmányi tagjainkat, hogy azon lehetőleg teljes számban megjelenjen sziveskedjenek.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 32. számában kimutatott segélyösszeg 34.300 korona

Balesetsegélyek.

Lapunk 32. számában kimutatott segélyösszeg 16.516 korona 66 fillér

Az emberek egyedüli gondja és törekvése a megélhetés lehetőségének biztosítása.

Magasabb eszmék, a jövőre kiható munkálkodás, hogy abból későbbi nemzedékek is hasznot huzzanak, manapság nem hevitik az emberek nagyobb részét; de annál elkeseredettebb harcz folyik közöttük a javaknak szükségleteiken túl való megszerzése körül.

Ebben a nagy küzdelemben azután egyesek számtalanszor eltérnek arról az utról, melyen az egyéni szabadság mellett mások jogos érdekeinek érintése nélkül nem haladhatnak, és oly irányba terelik működésüket, hol ha nem is mindjárt a törvény holt betüivel, de mindenesetre oly társadalmi törvényekkel kerülnek összeütközésbe, melyeknek megbecsülése nélkül egymás mellett békében meg nem élhetnek.

Ha ily összeütközések folytán az ellenszenv, harag vagy a megbotránkozás bírálja tetteiket, akkor a megélhetés nehézségének védőszárnyaival takarják hibáikat, melyekre máskülönben mentséget nem találhatnának.

Már pedig nem ott rejlik a hiba, hogy sokan volnánk egy-egy keresetforráshoz, hanem abban, hogy illetéktelenek tódulnak ahhoz, melynél a rátermettség nagy előnyöket biztosíthat ugyan, de csak nyomorral fizet annak, kinek nem élethivatása. Ez azután oly eszközöket használ céljainak elérésére, melyek legkevésbé alkalmasak arra, hogy a különféle rétegek közt a jó egyetértést létrehozzák.

Teljesen jogosulatlan tehát a sok oldal-

ról felhangzó panasz, hogy a rendelkezésre álló eszközök elégtelenek volnának a megélhetésre; ellenkezőleg, a panaszlók képességei elégtelenek oly igények kielégítésére, melyek sem képzettségüknek, sem előbbi életviszonyaiknak meg nem felelnek és melyek táplálására munkájuknak értéke még kevésbé jogosítja fel őket.

Ebből az ellentétből származó elégedetlenség szüli a jogtalan önzés és mások iránt való igazságtalanság elkövetésének vágyát. A jól megválasztott foglalkozás eredménye, illetve az ebből kifolyó anyagi jólét irigység és gyűlölet tárgyává válik, az egyéni ellenszenv lassan egész társadalmi rétegekre átszivárog; de az ebből kifejlődő mások megkárosítására irányuló igazságtalan küzdelem első sorban magát a támadót bénítja meg, mert elvakultságában elfelejt saját jólétéről józanon gondoskodni, aminek az előbbinél sokkal nagyobb nyomoruság a végeredménye.

Már pedig mindennek nem így kellene lennie, ha az erkölcsi nevelés az anyagiasság utáni vágyódást kellő határok közé szorítaná. Ha minden ember saját magába helyezné bizalmát, ha munkáját képességéhez és igényeit munkájához arányítaná, akkor megszűnének a társadalmi surlódások és helyökbe lépne a kölcsönös tisztelet egymás iránt, mely nemes versenyre keltene az emberiség javát, a többinek pedig igazságos korlátok közt biztosítaná a megélhetést.

Ennek a nagy szociális problémának megoldása csak saját akaratunkban rejlik. Hiába fáradoznak rajta emberbarátok, tudósok és államférfiak, ha magunk tétlenül várjuk a

— sült galambot. Nem kell ehhez se tudomány, sem fáradság, csak egy kis erkölcs; mert minden az életpálya helyes választásától, a hivatásra való neveléstől függ. Az életpálya választásánál pedig ne a hiúság és a nagyravágyás legyen tanácsadó, hanem a hajlam és a képességek lelkiismeretes megbirálása.

Ne azt nézzük, hogy mire neveli gyermekét a szomszéd; ne azt akarjuk, amije másnak van, hanem saját erőnkkel törekedjünk elérni azt, amit józan megfontolás után a lehetőség határain belül czélul tüztünk magunk elé. Ne pocsékoljuk erőnket azért, hogy másokat utánozva, hiúságunkat kielégítsük; hanem oly jólét után törekedjünk, melyet tevékenységünkkel állandósítani képesek vagyunk. Egy szóval minden ténykedésünknek erkölcsi alapot adjunk és ez legyen jövő haladásunk sarkköve.

De ne csak a mindennapi kenyér legyen gondjaink netovábbja, hanem igyekezzünk oly munkálkodást kifejtteni, melynek hordereje a jövőre is kihasson. Ennél azonban nemcsak fizikai, hanem erkölcsi erőre is szükségünk van. Példával kell szolgálnunk másoknak. A gondolkodás tisztasága másokat is hasonlóra kényszerít. Az igények fékezése józanságra tanít, a kitartó munka hasonló tevékenységre serkent másokat is és az elért eredmény emeli az önérzetet és mértékül szolgál mások becsülésére.

Az ember értékének ezek szerint való mérlegelése meggyökereztetné az igazságérzetet, ez pedig kiölné az önzést és irigységet, mielőtt ezen hibák romboló hatásukat megkezdhették.

A tiszta erkölcs csak a leküzdött szenvedélyekre támaszkodhatik, mert csakis a lelki erőnek tudatában rejlik a munka eredményében való bizalom. Az egyéni érték érvényesülése nem fog a munkán kívül más módot keresni és az emberek megszűnnek bármely irány felé vezethető tömegek lenni egyesek kezében; mert mindenki értékének tudatában saját módja és felfogása szerint megtalálhatja boldogulását.

Messzebb kiható munkásságra, nagyobb eredmények elérésére azonban többek közreműködése szükséges. Egyesek előtt leküzdhetlen korlátok többek egyöntetű tevékenysége mellett könnyen megdönthetők.

A fent említett alapelvek szerint nagyobb igények megvalósítása is lehetséges, anélkül, hogy mások érdekeit érintené. Ennek felismerése létesítette a társadalmat nagyban általános érdekek szempontjából, míg egyeseknek különleges érdekeit az erre a czélra alakult társulások szolgálják.

Be kell vallanunk, hogy ez utóbbiak nálunk még csak a kezdetlegesség állapotában vannak. Ennek okai a fent mondott egyéni hibákban és az egyesekből hiányzó alkalmas tulajdonságokban rejlenek.

Nálunk még a legjózanabb és a legelőnyösebb társulást is a széthuzó elemek támadása és jogtalan haszonkeresése oly küzdelmekre kényszerít, hogy a legmegerőltettebb tevékenység mellett is aránytalanul lassabban halad előre, mint bármely más hasonló külföldi vállalkozás, hol az emberek sokkal tisztábban látják érdekeik üdvös képviselőjét, mint mi. Hogy mily előnyöket biztosíthat az erkölcsi alapokon nyugvó társulás, annak legjobb példája Angolország, hol alig van keresetforrás, melyet ne vont volna már a maga körébe, hogy ezáltal tagjainak a hozott anyagi áldozatokért oly előnyöket biztosítson, melyeket egyeseknek legfokozottabb tevékenysége még csak megközelíthetőleg sem volna képes elérni. De ezek az emberek büszke önérzettel mentek a küzdelembe még akkor, midőn meg voltak győződve róla, hogy munkájuk gyümölcsét csak a jövő nemzedék fogja élvezhetni, míg ellenben mi még akkor is a várakozó tétlenség álláspontjára helyezkedünk, midőn csak tőlünk függ, hogy oly előnyöket nyerjünk, melyeket a magunk munkája árán soha el nem érhattünk volna; nem még hogy oly irányban tevékenységet fejtsünk ki, hol csak utódainknak volna haszna belőle.

Midőn társadalmunk minden rétegében előforduló nagy hibákra rámutatok, ezt azért teszem, hogy az, kinek saját, valamint hozzátartozóinak érdeke szíven fekszik, azonosítsa magát egyesületünk törekvésével, mert ezáltal más irányu terveink is mihamarább megvalósulnának és minél szélesebb körök érdeklődése és közreműködése mellett tért hódítva, mind nagyobb arányokban megfelelhetnének a hozzájuk kötött emberbaráti czéloknak.

T. V.

Adatok az 1849-iki orosz beavatkozás történetéhez.

Frolov orosz katonai író művéből.

Az első napi parancs, melyet a czár Varsóban kibocsájtott, híven visszatükrözi azt a küzdelmet, mely lelkében régóta dúlt. Eddigél Berg tábornok teendőihez tartozott a különféle napi parancsok szerkesztése, de a varsói első parancsot a czár sajátkezűleg írta, vagy mondta tollba Adlerberg gróf főhadsegédnek. Minthogy sem akkori, sem a mostanában megjelent történelmi munkákban szövegét nem láttam, annak szószerinti szövegét ide írtam.

Katonák! Európa némely részeiben az emberi társadalom egy töredéke a rend és béke fel-forgatására szövetkezett. Fegyvert fogtak felkent törvényes fejedelmeik ellen. Oroszország nem tűrheti, hogy még sokáig ily bűnös eljárásnak tanuja legyen. Ő felsége az osztrák császár felkért, hogy a birodalma egyik tartományában, Magyarországon kiűtött fegyveres lázadás elnyomására segítséget nyujtsak. Katonák, én személyesen foglak benneteket a lázadók ellen vezetni, és elvárom, hogy az orosz fegyverek dicsősége ezuttal sem fog rövidséget szenvedni!

Nikolai, m. p.

A parancs nagy feltűnést keltett, de lelkesedést sehol sem láttunk, holott előbb mindenki rajongással beszélt a hadjáratról és a mulhatlanul bekövetkező dicső eredményről. Olga nagyhercegnő, ki a czárra mindig nagy befolyást gyakorolt, megtette az utolsó kísérletet arra, hogy a császárt a beavatkozás valószínűségétől visszatartsa, de minden erőlködése daczára semmit sem tudott keresztülvinni. Meglátszott ugyan a czáron, hogy benső akaratára ellenére intézi cselekedeteit, de hiúsága soha sem engedte volna, hogy még legjobb meggyőződése ellen is szavának ura ne legyen.

Azon előterjesztések, melyek a magyarországi ügyek mibenlétéről Meller-Sakomelski tábornok által a czár elébe terjesztettek, arról győzték meg, hogy eddigelé őszinte s az igazságnak megfelelő értesítések Bécsből nem érkeztek, sőt Windischgrätz herceg viselt dolgai az 1848/9-iki téli hónapokban az osztrák közlemények szerint homlokegyenest ellenkeztek Meller-Sakomelski hivatalos jelentéseivel. A most nevezett tábornok már 1848 december első napjaiban oly czélből küldetett Magyarországra, hogy a helyszínén szerzett tapasztalatait a forradalom különféle mozzanatairól időnként Szent-Pétervárra juttassa.

Erről Bécsben sokáig mit sem tudtak, s így nagyon könnyen érthető, hogy az onnan érkező közlemények nem igen ragaszkodtak a valósághoz, hanem úgy adták elő a dolgokat, a miként azt a pillanatnyi helyzet szerint czélszerűnek tartották.

Nézetem szerint Bécsben egy erős áramlat a fegyveres beavatkozást az utolsó perczig ellenezte, mi már onnan is kitűnt, hogy ottani magas katonai körökben az orosz hadseregről folyvást a lehető kicsinylő hangon beszéltek. Ezen pártnak mindenestre érdekében állott, hogy Varsóban, illetőleg Szent-Pétervárott az ügyek mibenlétéről minél kedvezőbb tudósítások forogjanak kézen, mert csak ily formán volt még remélhető, hogy a czár szándékát megváltoztassa.

Ámde nemsokára az ámitgatások ideje lejárt: Bécsben nem számították a lehetetlenségek közé, hogy a magyar hadsereg Bécsset elfoglalva a császári palotában diktálja a béke feltételeit, vagy pedig — és ez sokkal valószínűbbnek látszott — végképen kiadja a Habsburg-ház utját valamely családi mellékág javára. Most tehát bele kellett harapni a savanyu almába, be kellett vallani Varsóban, hogy a győzelmes harcokról szóló bulletinek daczára, megérkezett az idő, melyben a kozák ló nyerítése szívesen hallott hanggá változott azok előtt, kik azt sehogy sem akarták hallani. Az eddigi ámitások elhangzottak, s nem akadt ember, ki azokért a felelősséget magára vállalta volna. S ha valahol, úgy

ezen alkalommal valónak bizonyult a latin közmondás: »mundus se expedit«. A baj itt volt, s nem lehetett rajta különben segíteni. A ki hazudott, és koholt hírekkel jobbnak akart látszani, mint a milyen valósággal volt, az csakugyan szégyenlélssel visszavonulhatott, de azért egyelőre szemrehányásokra idő nem maradt.

Érdekes lett volna mindenesetre kitudni, honnan és kinek utasítása folytán kerültek Szent-Péterk várra, sőt még Varsóba is a hivatalos hazugságot mit akartak az illetők tulajdonképen elérni. Erre nézve mai napig is adósok maradtak a feleleftel szövetségeseink, s alig hiszem, hogy e tartozás valamikor tisztába fogna hozatni. A czár előtt, ki a hazugságot sehol meg nem tűrte, lehető módon mindent eltitkoltak, mi az ügy érdekének árthatott volna, s így több el nem simitható ellentmondás kivételével, úgy, a hogy, be kellett érni avval, mit Bécsen át Szent-Pétervárra hoztak. Néhány főur kiméletesen megsugta ugyan az osztrák követnek a rosszakaratu misztifikációkat, melyek esetleg az orosz csapatokat nagy zavarba hozhatták volna, de miután az eredetileg kért 20.000 emberből márczius végével már 180.000 lett, kommentárta alig szorult valaki.

A magyar lázadók ereje szükségessé tette, hogy esetleg Lengyelország állapota is szemmel tartassék, habár az ottani vezérférfiak nyiltan kijelentették, miszerint ez alkalommal jogaik érvényesítését nem fogják megkísérleni.

Azon ürügy alatt, mintha a Magyarországra vonulandó seregnek erős tartalékokra lenne szüksége, Lengyelországban 150.000 ember lón felállítva, s így összesen majdnem 350.000 katonát mozgósított Miklós czár 1849-ben Ausztria kedvéért. Ezen magában véve tekintélyes haderő tulajdonképen elegendő lett volna mindama fellengző tervek kivitelére, melyek akkoriban ép úgy mint jelenleg a pánszláv eszme követőinek hitvallását képezik és nem csalódom azon feltevésben, hogy annak idején a legtöbb fanatikus pánszláv azt hitte, hogy a beavatkozás csak ürügyet fog képezni Galiczia végleges elfoglalására. Szegény ábrándozók! Rosszul ismertétek Miklós czár jellemét, kinek lelkéhez a két-színűségnek még árnyéka sem férhetett.

Midőn a szomorú hírek egymást érték Bécsből és Pozsonyból, hol Berg tábornok mint vezérkari főnök, az osztrák megbízottakkal a legsürgősb teendők kivitele iránt tanácskozott, a császár végképen elzárkózott a világtól és senkivel sem érintkezett, nehogy az előtte most már gyűlöletessé vált ügyről eszmecserebbe kellessék bocsátkoznia. Legmeghittebb embereit napokig nem látta, s parancsai oly határozott hangon voltak szerkesztve, hogy értelmük iránt még a legcsekélyebb kétely sem merülhetett fel. Egy darab ideig szándékában volt a trónörökös is magával vinni, de a nagyherceg épen akkor bárányhimlőt kapván, az orvosok nem tartották czélszerűnek, hogy az anélkül is gyenge testalkotású fiatal ember az éghajlat különféle változásainak kitévessék.

Elmaradt továbbá a testőrlovasság kivonulása, mely intézkedésben sokan »post festa« a czár azon szándékát vélték felismerni, hogy személyesen nem fogja a sereget Magyarországra vezetni. Ennek ellenében azonban minden előkészület arra mutatott, hogy a legfelsőbb hadur megmarad eredeti elhatározása mellett.

Amint tudjuk, eleinte Bécsben azt akarták, hogy az összes hadak osztrák fővezénylet alá jussanak, mire Miklós czár röviden kijelentette, miszerint az orosz csapatokat személyesen fogja vezetni. Ezen elhatározását oly időben mondotta ki a császár, midőn a sokféle rossz hírek, koholmányok és intrigák annyira felingerelték, hogy minden órában attól lehetett tartani, miszerint a beavatkozásról végképen lemond, s majd csak akkor veszi fel a fonalat, midőn cselekményének valamiféle bizonyosabb hasznát látandja. Ez pedig elég közelnek látszott a látkörön.

Bármit mondjanak is a különféle politikai színezetű korabeli írók, minden jel oda mutat, hogy Miklós czárra valamely titkos kéz nem csekély hatást gyakorolhatott, amennyiben az annyiszor feltűnőleg jelzett változásokkal majdnem ugyanazon órában idegen beavatkozásnak nyomai voltak láthatók. Adlerberg grófon kívül senki sem férhetett a czárhoz, s alig hiszem, hogy annak figyelmét valamely idegen személy megjelenése kikerülhette volna. Ezen körülményt eddigelé mély titok fedi.

Nagy feltűnést keltett Varsóban Schlieben porosz tábornok röpirata a beavatkozás tárgyában. A könyv tulajdonképen Németországban jelent meg német nyelven, de az orosz nemzet figyelmébe lévén ajánlva, nemsokára sok ezer példányban orosz nyelvre lefordítva közkézen forgott. Őva intették ebben Miklós czárt, hogy ezuttal lépre ne menjen, — úgy mondá a szerző, — még nem volt eset reá, hogy Ausztria valaki iránt elismeréssel tudott volna lenni, sőt ellenkezőleg a legelső alkalommal ellene fordul. Schlieben tábornok, ki még a napoleoni harcok idején szolgált, határozottan visszautasította a neve alatt megjelent röpiratot; szerzőjét nem lehetett meg tudni. A czár, ki véletlenül hírét hallotta a könyvnek, tüstént magához hívatta Strelnikov rendőrfőnököt, azt az utasítást adván neki, hogy a röpirat szabadon való elárusítását meg ne akadályozza. »Hadd olvassák, — mondá a czár — én úgy is tudom mi vár reám, de annál jogosultabban léphetek fel ezután, s ha nem is én, hát legalább utódaim!«

Berlinben anélkül is irigy szemmel nézték a beavatkozásra való előkészületeket; valószínűleg jobban szeretik, ha a szomszéd monarchia tönkre megy — orosz segítség nélkül.

Az egész ügy majdnem legérdekesebb részét a kölcsönös leszámolások képezték.

Habár a varsói egyezmény elég tisztán körvonalozta a kiadások kényes kérdését, a mennyiben Miklós czár nagylelkűleg elvállalta tulajdon seregének eltartását, mégis már a bevonulás első heteiben oly differenciák fordultak elő, melyek a később bekövetkezett bonyodalmak megoldását lehetetlenné tették.

A miként tudva van, alig hogy a sereg átlépte a határt, mindenféle ragályos betegségek terjedtek el, elannyira, hogy naponta 7—800 embert kellett kórházba küldeni. Ily módon természetesen a mozgó tábori kórházak már néhány nap alatt megtelvének, arról kellett gondoskodni, hol helyeztessenek el a mindinkább nagyobb számmal jelentkező súlyos betegek. Egyes tábori kórházainkban a tér két harmadát osztrák betegek és sebesültek foglalták el, kiket emberségi tekinteteből visszautasítani nem lehetett, s így megtörtént, hogy viszont a legközelebbi faluban, vagy mezővárosban lévő osztrák

tábori kórházba orosz betegek jutottak. Már most a betegek ápolása és élelmezése, az orvosok tartása és alkalmazása körül sokféle számadások kerültek elő, de főbbnyire avval az eredménnyel, hogy a költségek $\frac{7}{3}$ -a az oroszokat illette, holott mindenki tudta, hogy az orosz betegek legfeljebb egy-két napot kinlódtak a kórházban, míg a közös sírgödörbe nem jutottak. Ezt a körülményt a német kezelők a maguk előnyére felhasználták, a mennyiben a szabad kézből való bevásárlás mellett roppant összegeket raktak zsebre. Az ellenőrzés különösen utólagosan lehetetlenné vált s így nem maradt egyéb hátra, mint a halottakat eltemetni és fizetni. Az ily módon kiadott összegek csupán Rüdiger gróf tábornok hadtestében 350.000 arany imperiálra ruktak, a nélkül, hogy az osztrákoktól, kik orvosainkat felhasználták, gyógyszereinket alkalmazták, csak egy kopeket láttunk volna.

Egyetlen egy fa- vagy kő-kereszt sem jelzi halottaink nyughelyeit a miskolczi, kassai vagy debreczeni temetőkben, pedig jól tudom, hogy erre nézve intézkedések tétettek.

Ott porladoznak szegény gyermekeink egy seregben azokkal, kik ellenségeink soha sem voltak.

Paskievits herczeg a sereg kivonulása után egyszerűen félre tette az öt uton-utfélen ért sürgetéseket a különféle számlák kiegyenlítése tárgyában, mert attól kellett tartania, hogy végre még meg is zálogolják hála fejében.

Halottainkat eltemettük, — ha volt érkezésünk, — nyomorékjainkat haza vittük és ápoltuk, míg ki nem haltak. Az elfoglalt zászlók ott porladoznak a Kreml falain.

Azóta sokat láttunk, tapasztaltunk, és csak ezután fogunk látni, tapasztalni. Miklós czár megfelelt az örök bíró előtt nevünkben is, és utódaink nyugodtan várhatják a történelem igazságos ítéletét.

Az akkori hibák és tévedések nagyobb részben ama rendszer kifolyásai, mely mindenütt és mindenekben az emberi jog ellen intézte cselekedeteit. Ha voltak is államférfiak, kik a helyzetet józan észszel felfogták, ezeknek a hagyományos előítéletek egész seregével kellett küzdeni, és nem tudunk esetet, mely nézeteik győzelmével végződött volna. Azonban napról-rapra mindinkább kitűnik, hogy a gondviselés utjaival be kell érnünk. Oroszországra nézve az 1849., 1854 és 1876-iki események világosan kijelölik azt az utat, melyen haladnia kell, ha az öt megillető helyet meg akarja tartani. Azon megaláztatások és érzékeny veszteségek, melyeket a sors keze ránk mért, még nem törték meg a nemzet akarat- és tetterejét.

Miklós czár minden emberi hibái mellett teljesen keresztülvitte azon küldetést, melyet nekie a gondviselés szánt, s bármint ítéljenek róla nevének becsmérői, azt az egyet meg nem tagadhatják tőle, hogy még a legsúlyosb viszonyok közt sem vesztette el lelki erejét.

Az 1854-diki világrendítő események következményei még csak ezután fognak előtérbe nyomulni.

Oroszország ellenségei jelenleg önmagukkal meghasonlottak; a felelősség terhét senki közülök nem akarja magára vállalni. Oroszország erejében fenyegető veszélyt látnak tulajdon biztonságuk ellen, holott mindenki jól tudja, hogy ez idő szerint

egészen magunkra vagyunk hagyatva s így a tulerő veszélye részükön csakugyan nem lehet. — Hol fognak eddigi szövetségeseink maradni, ha a sors úgy hozná magával, hogy a függő kérdések elintézése a kard élére kerülnie, azt nem tudjuk. Meglehet, ellenünk fordulnak, vagy velünk lesznek. Mi nyugodtan bevárjuk az eseményeket.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Julius és augusztus. Az egész esztendőben tudvalevőleg az augusztus hónap az egyetlen, amely ellenére annak, hogy 31 napos hónap után következnek — szintén 31 napos. Ennek az okát kevesen tudják, alkalmasint azért, mert kevés embernek jut az eszébe — törődni vele. Ezt a kis rendetlenséget a kalendáriumban a hízkelés csinálta, a históriája pedig a következő: Augusztus, amely most az esztendő nyolczadik hónapja, a régi rómaiak korában, amikor márcziussal kezdődött az év, a hatodik hónap volt és sextilis volt a neve. Így volt ez egész addig, amikor Augusztus császár, halálból a sok szerencsésért, amely sextilis havában érte, azzal tüntette ki ezt a hónapot, hogy a saját dicsőséges nevét ajándékozta neki, illetőleg ajándékozta a lojális szenátussal. Nem először ért hónapot ilyen kitüntetés, mert akkor már Juliusnak hívták quintilius hónapot, Julius Caesar nevééről, az ő dicsőségére. Már pedig a Julius hónap harminczegy napos volt, a sextilis pedig csak harmincz. A nemes szenátus természetesen nem engedhette, hogy az élő Augusztus hónapja a holt Julius Caesarénál rövidebb legyen, elrendelte tehát, hogy ez a hónap is 31 napos legyen. A hozzatoldott egy napot a szegény februáriusból csípték el, amelynek, úgy látszik, nem igen voltak protektorai a szenátusban.

A kávéról. Európai ember issza a kávé. Sokféleképpen, tisztán, vagy tejjel, esetleg szesszel vegyítve: de issza. Vannak azonban népek, amelyek nem isszák, hanem eszik a kávé. Uganda városainak, mint Cognot írja, a kávébab, a melyet nyersen esznek, kedves tápléka. Más helyeken a kávébogyó csészéjét és a kávéfa leveleit használják arra, hogy belőlük italt készítsenek. Szumátra szigetén a kávéfalevél fontja egy penny. Indiában két pence. Vannak, akik a száraz levelet rágják — európaiak, akik ezt szintén megpróbálták, azt mondják, hogy dohányizű — de vannak, akik, tejbe főzik. Az ital, amit így kapnak állítólag nagyon kellemes izű és az idegekre megnyugtató hatásu legyen, míg a vízben kifőzött kávéfalevél itala roppantul izgató. Abessziniában a kávébabot megfőzik, vajjal keverik sőt hintenek rá, úgy eszik. Ugyanezt teszik felső Egyiptomban is és a katonák, akik ott jártak, nagyon dicsérik ennek az ételnek nagy tápláló erejét. Yamenben leszedik a bogyó csészéjét, vízben kifőzik és ezt az italt forrón isszák. A folyadék édes, az ize hasonló a kávéliköréhez.

Különös városok. Érdekes cikket közöl egy angol ujság városokról, amelyeknek a különösségük a nevezetességük. Az angolok kedves fürdőhelye a vasuti kocsikból való falu Shoreham mellett, Sussex grófságban. Néhány esztendővel ezelőtt a South Coast Railway Company száz kimustrált vasuti kocsit licitáltatott el. A kocsikat mind megvásárolta egy építőmester és — falut csinált belőlük a tenger-

parton. A kocsik természetesen lakóhelylyé vannak átalakítva, és csinosan vannak bebutorozva. A kereslet nyáron oly óriási, hogy egy-egy elegánsabban berendezett, keréken álló »házert« 30—40 koronát is fizetnek naponként. Ennek a különös községnek azonban előkelőbb párja is van Georgia államban. Ez Ridah városa, amelynek kétezer lakosa szintén kimustrált kocsiban tartja az otthonát. A városháza két egymáshoz kapcsolt kocsi, kocsi a templom, a színház és a hotel is. Ebben a városban alkalmasint — lokomotiv a végrehajtó. Ilyenfajta község Car-racros is, amely Irland nyugati partvidékén fekszik és csupa ócska vitorlásbárkából »épült« 1750-ben. Wiomyngben a Yellovstone park közelében van egy város, amely tiszta obszidián-üvegből épült. Ez a matéria egy vulkánikus képződmény, amelynek a tulajdonságai egészen olyanok, mint az üvegé, csak-hogy a színe sötétzöld vagy fekete. Építőanyagának páratlanul jó, de csak éppen erre az egy városra való volt belőle. Napfölkeltkor és naplementekor az egész város mesés fényben ragyog: tömördeken járnak is a csodájára. Bareira városa, Portugália kelet-afrikai gyarmatában egészen cizinkből épült, mert ez az egyetlen anyag, amely az ottani klimát kiállja. A város egy félesztendő alatt épült és két év mulva már több ezernyi lakosa volt. Ház, templom, mind cizinkből van, cizinkből csinálják ott még a koporsót is. Művészi a nevezetessége St. Legier falunak, Svájcban, Vevey mellett. Beguin festőnek köszönheti, hogy az idegenek egész áradata hőmpölyög felé szakadatlanul. A művész, akinek a képeit a párisi tárlatokból ismeri a világ, a község összes házainak a homlokát telefestette képpel és közben annyira szerelmes lett a vállalkozásába, hogy most már a kanton összes falvaival meg akarja cselekedni ugyanazt. Hires város Stelberg, Krakó közelében. A föld alatt van, a rengeteg kiterjedésű sóbányában, minden épülete sóból van és csillog, ragyog a villamos világítás fényében. Mikor Sándor czár ezelőtt tizenegy esztendővel ott járt, annyira elragadta, amit látott, hogy drágakővel kirakott oltári keresztet ajándékozott a földalatti sóváros, természetesen szintén sóból épült templomának.

Az igazgyöngy-kereskedőket és a gyöngykagyló-halászzal foglalkozó ceyloni és kínai tengerparti lakosokat nagy veszély fenyegeti. Ugyanis Boutan francia természetbúvár azt állítja, hogy ha egy apró gyöngykagyló-golyócskát az igazgyöngykagylóba fűrt lyukba szorítanak, abból néhány hónap mulva nagy és kifogástalan szépségű igazgyöngy lesz. Ezen állításának beigazolására a párisi tudományos akadémia természettani osztályának néhány remek szépségű gyöngyöt mutatott be, melyeket más igazgyöngyöktől nem lehetett megkülönböztetni. Erre a hirre a párisi ékszertőzsdén valóságos gyöngy-válság állott be, a mennyiben 5—6 ezer frankot érő gyöngyök fele áron keltek el.

A szellemek lakodalma is divatban van Khinában. Az elhunyt fiúgyermekeket ugyanis abban az időben, midőn már házasulhatókká lettek volna, szintén elhunyt leányokkal összeházasítják, de előbb a két család megvitatja a dolgot s a csillagjós is nyilatkozatot ad ki, hogy a házasság szerencsés lesz.

Nevezetes kávéház van Velenczében; 150 esztendő óta még soha sem zárták be, éjjel nappal mindig nyitva áll.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

„Imádkozzál és dolgozzál”

A Balassagyarmati Katolikus Legényegylet 1902. évi
aug. 10-iki zászlószentelése alkalmából írta és szavalta
Luby Sándor.*)

Imádkozzál és dolgozzál!

Hirdeti e szép zászló . . .
Mily tartalmas, tanulságos
Sokat mondó e pár szó!
Szép jelige! - Tündér-ujjak
Himezték e szalagra,
S csak jönkel sziv verésinek
Lehet ez a visszhangja.

Méltó reá, hogy ne csak e
Lengedező selyemre,
De a szivek mélyibe is
Be legyen ez himezve.
És ez legyen jövőre a
Vezérlő jelszavatok,
Ha a létért való harcban
Boldogulni akartok.

Béke van bár, szünetelnek
Most a gyilkos fegyverek,
De a küzdelem a létért,
Ez soha sem szűnik meg.
S míg abban a másik harcban
Győzünk avagy elesünk,
A lét-harcban hollig singlünk,
Hogyha renyhe a kezünk.

Hát dolgozra! kezet fogva,
Mint e zászló mutatja,
Szorgalmasan, kitarlóan,
Mint a méh és a hangya.
Hisz munkára példát nekünk
Maga Isten mutatott,
Ki e világ alkotásán
Hat napig munkálkodott.

Mindenható lévén, elég
Lett volna egy pillanat,
Megteremtni eget, földet
S tündöklő csillagokat.
S im Ő is munkát végzett
S mikor ezzel készen lett,
Meggihenvén, ünneplé az
Első munkaszünetet.

Csak a munka az, mi éltet,
Csak a munka boldogít,
A téllenség testet senyveszt,
Erkölcst ront s elbutít.

*) Zászló-anya gróf Majláth Gézáé.

Föl dolgozra! ifjak vagytok,
Kezetekben nagy erő,
Ne hagyjátok parlagon ezt,
Ne maradjon veszendő!

— Ámde bármily nagy erő van
Az ember izmaiban,
Isten segítsége nélkül
Minden munka hasztalan.
Imádkozzál és dolgozzál!
Áldás lesz a munkádon,
S így boldogulsz csak igazán
E küzdelmes világon.

Mert ki bizik az Istenben,
Sorsa bármily mostoha,
Mindig él remény szívében,
És nem csügged el soha.
Sorscsapások nem verik le,
Nem bénítják meg kezét,
Nem ölik el munkakedvét,
Sőt edzik az erejét! —

Zászlótokról biztatlón néz
Tireátok Mária,
Kinek gondjára van bizva
Szép hazánk, Hungária!
Kövessétek hát e zászlót
Bizalommal és hiven,
Munkálkodva a magatok
És hazátok üdviben!

Az ékszeráros leánya.

(Angol regény.)

(Folyt.)

— P. V. L. után. —

— Igen. Alig hittem szemeimnek, midőn a szobába léptem és Jakabot láttam, amint leányodnak a kezét tartva, beszélgetett vele. Ellen bátyjának szolítá őt és megígérte neki, hogy segítségére lesz jogos igényeinek visszaszerzésében. Erre mi nem számítottunk.

Stone asszony tehetetlenül bámult a beszélőre egy ideig, de azután hirtelen elöntötte a harag és düh.

— Hol van Ellen?
— Ha kívánod, ide küldöm.
— Akarom!

Mr. Taylor elment és nemsokára megjelent Ellen anyjánál, hogy megkérdezze, mit akar tőle.

— Mit akarsz azzal a férfivel, aki nálad volt? Vagy talán már testvérednek fogadtad nagylelkűen?
— kérdé Mrs. Stone haraggal.

— A szívem kényszerített rá — felelte Ellen könnyes szemekkel.

— Vigyázz, hogy szived ezt az ostobaságot újra el ne kövesse!

— De anyám, hisz testvérem és én sajnálom, hogy ily mostoha sorsra jutott.

— Ki mondja neked, hogy fivéred?!

— Ha senki sem mondta volna, akkor is megismertem volna bárhol, annyira hasonlít szegény atyámra.

— Talán csak nem a véletlenség hozott össze?

— Nem, anyám!

— Tudni akarom, hogy ki volt az, aki összehozott?

— Gyakran jött a házba, tehát megláttam. Különbösen is nem akarok semmiből titkot csinálni... Vagy talán baj az, hogy ismerem őt?

— Nekem baj, mert parancsom ellen cselekedtél.

— Te soha nem tiltottad meg, hogy fivéremmel találkozzam.

— Ő nem az az ember, hogy megengedhessem neked a vele való érintkezést és azt, hogy bizalmas légy iránta.

— Nem értek, anyám!

— Hát te oly biztosra veszed, hogy tényleg fivéred?

— Mindenesetre!

— Érts meg, leányom. Nem akarom azt mondani, hogy nem Stone Izsák fia, hanem azt nem tudom biztosan, nem e csaló! Stone Jakab tudomásom szerint rég meghalt. Hátha ez az ember ismerté és feltűnő hasonlatosságát most arra használja fel, hogy hasznot huzzon belőle? Te nem tudod, mire képesek azok az amerikai szédelőgők!

— Ne beszélj tovább, anyám! Én tudom, hogy ő Stone Jakab. Vele nagy igazságtalanság történt, azt jóvá kell tennünk.

— Ki követte el az igazságtalanságot? — kérdezte az özvegy sértődve.

— Ne kívánd anyám, hogy erre is feleljek.

— Talán csak nem engem vádolsz?

— De igen, anyám! — felelte Ellen határozottan.

— Tehát én rövidítettem meg? Hogyan, mivel? — vágott közbe dühösen Mrs. Stone és megragadta Ellen karját.

— Amíg el nem eresztesz, nem beszélek!

— Beszélj, mit csináltam? Talán én is gyilkoltam?

— Oh nem, épp oly kevésbé mint Godfrey! — felelte Ellen sértődve

— De igen, ő meggyilkolta azt a férfit, aki most férjed lehetne!

Ellen heves mozdulattal elébe lépett.

— Ezt ne mondd többé, anyám, legalább nekem ne mondd!

— De mondom, mert ez az én meggyőződésem épp úgy, mint a tied is, különben nem hagyott volna el.

Ellen egy székre rogyott és keservesen sirni kezdett.

— Légy nyugodt, — kezdé az özvegy higgadtan — Godfrey bűne nem a tied és a megtörtént amúgy sem lehet jóvá tenni! Különbösen miért áldoznál fel ifjúságodat azért, hogy oly férfi nevévé lettél, aki ily súlyos bűnt követett el. Te nem vagy érte felelős, a szegény nem téged ér.

— Férjemet épp oly kevésbé, mert ő semmiféle bűnt nem követett el. Hanem tőled kértem most, anyám, te nem-e vétkeztél, mikor ezt kimondtad és most újra, hogy arra kényszerítesz...

— Mire kényszerítlek? — vágott közbe az özvegy.

— Arra, hogy megtagadjam fivéremet és megtartsam vagyonát, amelyet meg kellene osztanom vele.

— A te vagyonodat? Milyen vagyonod van? Vagy nem tudod, hogy atyád egyedüli örököse én vagyok és annyit adok neked a vagyonból, amennyi nekem tetszik?

— Igen, az újabb végrendelet szerint. De Jakab az előbbire hivatkozik.

Mrs. Stone elfordult leányától. Kellemetlenül érinté őt, hogy leánya mindent tud és elhatározta, hogy most már a végletekig védekezni fog. Hiába könyörgött Ellen, hogy adja ki Jakabnak részét. Hajthatatlan maradt.

— Arról már most is biztosíthatlak, hogy sem Godfrey, sem pedig Jakab nem kapnak a vagyonból semmit; ha pedig nem hagysz fel hóbortjaidal, akkor te sem kapsz semmit. Jakabbal úgy is nagylelkűen bántam, mert évjárdékot biztosítottam neki.

— Száz font az semmi ilyen vagyon mellett. Inkább nekem adj annyit, a többit pedig neki, ami az én részem volna.

Az özvegy nem felelt, hanem figyelni kezdett, majd pedig föluggott és az ajtó felé ment. Taylor érkezett vissza. Az özvegy mohón sugott valamit neki, mire az hangosan felelt.

— Jakabot lakására vittem, hol Jabez őrzi őt, kinek megparancsoltam, hogy további intézkedésemig ott maradjon.

Ellen észrevevé Taylornak és anyjának egyetértő pillantásait.

— Hogy merte ön, Mr. Taylor, fivéremet elvitetni anélkül, hogy megkérdezett volna! — fakadt ki Ellen méltatlankodva.

— Anyja kívánta — felelé ez nyugodtan.

— Akkor tudni akarom, hogy hol van, mert én elmegyek hozzá!

— Jó kezekben van az, legyen nyugodt. Saját orvosom kezeli, és a mellett éppen azon gondolkozom, nem-e kellene őt tébolydába vinni.

— Tébolydába? — kiáltá Ellen megborzadva.

Taylor mosolyogva vonogatta vállait.

— De hat mit vétett ő, hogy elevenen akarják őt eltemetni — kezdé Ellen.

— Semmi mást, csak anyját akarta megölni — felelte Taylor gunyosan.

— Erről nem szóltál semmit, anyám, igaz ez?

— Én mentettem meg — szölt közbe Taylor — és anyja engedelmevel biztonságba helyeztem.

— Én pedig tudni akarom, hová vitték! — felelte hevesen Ellen.

— Kár velem ilyen hangon beszélnie. Fivéret nem én küldtem az örültek házába, hanem az orvosok, akik ezért el is vállalják a felelősséget.

— Akkor a címét akarom tudni mostani lakhelyének!

— Azt nem fogod megtudni, — felelte az özvegy — most pedig menj a szobádba és törődj a magad dolgaival.

Ellen eltávozott. Taylor magaviselete nagyon furcsának tűnt fel előtte, bátyjának sorsa is nagyban aggasztotta.

Az öreg Jabez nem akadályozhatta meg Jakabnak erőszakos elszállítását és szomorúan nézett az elrobogó kocsi után...

Mialatt ezek a dolgok a »fekete ház«-ban tör-

téntek, Godfrey élete is megváltozott. Ismert festő lett belőle, az előkelő világ kereste ismeretségét. Ő azonban megmaradt visszavonultságában, nem fogadta el a meghívásokat, nem ment sehová. Csak az öreg szolga, Verney, képezte társaságát. Habár Godfrey nem feledte el, hogy Sir Felix tárgyait Verneynél látta, mégsem tett ellene feljelentést, hanem tovább figyelte szolgálóját.

Egy este Verney behozva a »Times« legutóbbi számát, egy közleményre mutatott.

— Olvasta ezt, uram?

Godfrey olvasni kezdte.

»Sir Harcourt Felix holttestének feltalálása. Mintegy négy mértföldnyire attól a helytől, hol a báró akkor fürdött, feloszlásnak indult holttestet találtak, melyről biztosan állítható, hogy az eltűnt báró holtteste. Ezt a véleményt megerősítik a hullán talált ismertető jelek is. A koponyán több helyütt sérülések láthatók, melyek vagy a sziklaktól, vagy pedig valamely gyilkoló szerszámtól származhatnak.«

Verney elfogultsága csak megerősíté Godfrey gyanuját.

Godfrey menni készült. Verney aggodalmasan nézett a távozóra.

(Folyt. köv.)

A spanyol-amerikai háborúból.

A tenger zajlott. Reáborult az éjszaka, fekete tere festve végtelen lapját, melyet zugva, csattogón korbácsol a keleti szél, a szétzúzott habok taréjáról szertecsapva az oceán sós »porát«.

Végzetlen csönd borult mindenre. A fedélzetről letiltó parancs folytán a legénység a hajómélybe húzódott. De egy szem sem csukódott le egész éjszaka.

A csata előtti éj titokszerű izgalma, mintha elölt volna minden élczet: sajátságos komolyság vette hatalmába a lelket, melyben chaotikus zavarral vegyült össze a mult tömörked emléke, távol szereteteink képe s a messze otthon...

Fenn a parancsnoki hidon kalitjába vonult vissza az őrtiszt. Künn a fedélzeten csak a hajóinas húzódott meg valami sarokba, hová nem ér a sós szél csapkodása. Némán, sötétbe burkoltan hánkodott a hatalmas hajótest; — a láthatáron itt is, ott is feltűnt valami messzi reflektor fénye, mit egy-egy czirkáló csatahajó vet a víztükörré, hogy átkutassa a végtelen sötétséget...

Lenn a tiszt ebédlőben hallgatagon ülte körül a hosszú asztalt néhány tiszt silhouetteje: az uralgó sötétség ránehezdedni látszott a kedélyekre, elfojtva a szokásos vigszágot, messze kergetve a gondolatot, valami mosolygó körbe, hova talán soha sem lesz visszatérés többé.

Az asztal végén állt a kibontott palaczk. A ki inni akart, annak oda kellett botorkálni a sötétben.

Hosszú éjszaka volt ez; mintha soha sem akart volna elmulni.

Néha valamelyik fekete árnyék a sarokból beszélni kezdett; de alig mondott néhány szót, újra elhallgatott s akkor a csönd mintha hirtelen nagyobb lett volna utána. Csak az éjfél őrvtárs zavarta fel kis időre a némaságot. Az egyik árnyék megvált tőlünk, hogy a parancsnoki hidon társát felváltsa. Valamit mormogott felénk, aztán távozott; nemsokára hallatszott fejünk felett lépteinek kongása a fedélzet

parkettjén. Néhány percz mulva egy árnynyal megszorodtunk: a felváltott őrtiszt volt. Egyet rázott kaucuk-köpenyén, azután ivott egyet, a mihez valami köszöntés felét mormogott... vagy káromkodást a sötétség miatt. És mesélni kezdett, eleintén élénken, tréfásan, mire mi is felneveltünk, vigság lopódzott a homályba... de ez rövid ideig tartott; a sötétség erősebb volt, legyőzte a hangot: a kedélyekre ismét ráborult az a valami s nemsokára már csak a szivarok tüzgomolya fénylett az árnyékok közt, miket újra összefont a csönd, a némaság.

A szürkület kezdett derengeni, az a félhomály, mely a napkeltét néhány órával meg szokta előzni.

— A fényképező készülékem, — mondta a doktor, — rendben van. Mindegyiteknek adok egy képet az ütközetről emlékül.

Senki sem felelt. Itt is, ott is elbóbiskolt már egy-egy gyermekarczu fiatal kadét, néha felzörrenve önképzelmé által. Azután ismét csöndes lőn, csak a habok csapkodása hallatszott odakünn s lenn a gépházakból zugott fel az a tompa morgás, melyet már szinte nem is hallunk s nem érezünk.

... A virradat vértusája aranyra festette a keleti égboltozatot, melyet tisztára fujt az éjszaka szele, — mikor egy hang, mely a parancsnoki híd-ről lett kiáltva, felriasztotta a bóbiskolók sorát.

— Délnyugatra hajó!

Pillanat alatt fenn voltunk mind a fedélzeten.

Három kilométernyi távolból egy monitor közeledett felénk, valamely kémszemlére kiküldött csatahajója a spanyol vagy amerikai flottának.

Megszólalt a trombita fedélzetünkön, visitottak a sipok, s az áradatként előtörő embergomolyag, mely a hajó mélyéből a fedélzeten termett, két percz mulva már harcra készen csoportosult, kiki küzdőhelyén, — elől a »six pounders« ütagnél, oldalvást az »eight inches« ágyutelep mellett, lenn a fedélzetköz ütegeinél: a hova kinek-kinek a helye ki volt jelölve, melytől el nem üzheti más, csak a halál.

Egy hat fontos gránát csapott le előttünk ötven méternyire, magasra vetve fel a vizet, mint egy zuhatag.

A monitor lobogónkat követelte.

Lassan méltóságteljesen vonódott fel az United States lobogója az árboczesucsra. Egy hurraht zúgott vagy ezer torok. S akkor a monitor is szint vallott: felvonva szintén az amerikai csillagos, vércsikos zászlaját. — Tehát jóbarát volt: a »Delphin«.

A két hajóról azonnal megtörtént a kölcsönös üdvözlés.

Parancsnokunk, fenn a hid karfájára támaszkodva, baljában a szócsövet tartva, kiáltá át az utirányt. — A »Delphin« válasza tisztán hallatszott:

— Mi még találkozunk. Adieu!

*

Hat óra körül lehetett, mikor Kuba sziget magas hegyei felkéklettek a láthatár szegélyén. Fél óra mulva már ott leszünk.

Nem volt már ekkor nyomott a hangulat! A fénylő nap lelopta a sápadtságot a fiatal arcokról s a vig kedv csak úgy pattogzott szerte a fedélzeten.

— Épen ilyen napunk volt Mobile előtt, — mesélte egy vén tengerész, ki ott volt Farragut tengernagy híres diadalában, — régen, sok évvel ezelőtt, mikor az amerikai győzelmes kard egymásután hódította a csillagokat lobogójára diszül.

Az álmatlanságnak nyoma sem látszott. Láza-

san lüktetett a felkorbácsolt vér, lelkesültség lángolt az arcokon.

A messze kéklő hegyek felől pedig fehangzott az első tompa dőrej, az ágyu szava, melyet felénk hozott a szél, megreszkettette a sziveket, mint egy dobbanatot.

Egy hurrah szabadult ki a szélbe, egy hang, mely az orkán viharjaként zug . . . azután pillanatszerű némaság következett s a merre szem tekintett, csupa hőst látott, ifju, vérbelángoló arcot, mely nem érez már mást, csak annak a hangnak a szavát, mely hiv, büvöl, megigéz.

És dördült tovább a második . . . a harmadik . . .

*

Valami egy óranegyed után egész teljességében megrázkódott a »Scindia«: előfedézetünk ütegéből eldördült az első ágyuszó.

Itt vagyunk! zugott a légbe a hangvihar . . . a Guantanamo erőd a hegy fokáról komoran meredt reánk közel távolságból.

Az erőd aljában, mindegy fél kilométer távolságban sorakoztak: a »Texas«, az »Indiana«, a »Jowa«, a »Marblehead«; a háttérben várakozott a »St. Paul«.

A várból még nem történt lövés.

A »Texas« s az »Indiana« félgözzel előbbre nyomultak. Balra k. b. 200 méternyire következett a »Jowa« s kellő arányban a »St. Paul« s a »Scindia«.

Nehéz dördület, mint egy ütés az agyra, hangzott el a »Texas« oldalából, a hatalmas 13 hüvelykes ágyu egy dőreje, — egész füstfelhő ült a tenger színére . . . s nemsokára a várból is megszólalt a felelet.

Kezdetét vette az ütközet.

Fehér, sűrű füst, olyan mint az az éjszakai köd, mely New-Foundland táján szokott hetekig az oczeánon ülni, — borult a tengerre, időnként megszakitva egy-egy láng fényétől, — utána pedig egy dördület zug.

» . . . Szó benn szakad, lehellet megszegik . . . «

S a füst egyre sűrűbb lesz, a dördület egyre bug: a kábult agy már nem is számlálja, a fül már nem is hallja, csak a szív dobban egyet, a mint valahol egy kiáltás hallatszik, hosszú sikoltó jaj . . .

A »Marblehead« vitte a kommandót. Lobogója egyre járt, szórta a parancsokat: »Texas« fordulj; jobbra 500 yardnyira el . . . »Indiana« teljes tüzzel oldalt . . . »Jowa« balra 600 yard.

És gyorsan, mint egy-egy fekeveszett vad, száguldott mindenik a jelzett állásba, — szétszórva, kiki más irányból ontva gyilkoló tüzet.

És szólt tovább a parancs: »Scindia« 600 yardnyira hátra keletre . . . »St. Paul« délre . . .

A sűrű füst pedig ismét ráült a vitzükörre, mint a lepel, mely eltakar.

*

Gigászi hangverseny volt az! A »Six pounders« ütegeinek b-durja s az »eight inches«-ek c-mollja közé döbbennettei bömbölt belé a »thirteen inches«-ek rettenő basszusa. A Gattling-féle mitrailleuseók trillázták a szopránt.

Fenn a parancsnoki hidon, látesővel kezében áll a parancsnok. Körülötte, mint egy táborkar,

sorakozik a sok »messenger-boy« (küldőnczfiuk), kik szertehordják az utasításokat az egyes ütegekhez.

A fedézet üres: a kit kötelessége oda nem állított, annak vissza kell vonulnia a mélybe. Csak egy-egy messenger száguld rajta keresztül valami rendelettel a vezénylő tisztékhez. Záporszerűen patog körülte a kartács . . . minden másodperc egy halál . . . Le-lebukdácsol, fel-felszökik, — vagy a feje felett reped szét egy spanyol gránát s gyermeteg arcát ellepi a vér . . . Nosza, gyorsan egy második szalad — s a parancs a tisztnek kézbesítve lesz.

Előfedézetünk »six pounders« ütegeinél Mr. Powel vezette a tüzelést, mellette a husz éves kadét, Irving Wilmot állott. A »Starboard« (a hajó jobb oldala) »eight inches« telepénél a vezénylet O'Malley és Edw. T. Hoopes közt oszlott meg. A »sport side« (a hajó baloldala) C. Thomay és M. P. Bryan alatt állott.

A gépházban maga a Chief-Ingeneer (a gépház parancsnoka) tartotta kezében az indítót. Minden öt perczen csendült a villamos jelző, melynek gombját fenn a parancsnok keze érintheti csak;

. . . Félgöz — előre! . . . Állj! . . . Félgöz — hátra! . . . Állj! . . .

A hajó fordul, inog, hol jobbra, hol balra; de sohasem áll egy helyzetben, csak perczekig. Majd orrával előre, s ekkor csak Powel ütegei szórják a golyókat. Ez alatt tisztogatják az oldal-ütegek koromlepte ágyuit. Néhány percz múlva aztán a »starboard« kerül parallel a várral s orkánserüleg zug egyszerre a neki lóditott üteg egész sora.

Lenn a fedézetköz ágyutelepeinél a forróság rettenetes. A hőfok 50° Celsiusra is felszökik néha! Fekete izzadság folyik az arcokról; egynémelyik össze is roskadt már a kiállott szenvedéstől . . . De a szív, az lázasan ver s az ajkon ujjongva tör ki a hurrah, ha a messze várfokon fel-felcsap a láng, a füst, a mint egy-egy jó lövés rettenetes pusztítással ott pukkan szét valami tömeggel ellepett térség közepén, vagy egy utcza során . . .

A tisztí ebédlőbe minden öt perczen leront egy »messenger« hűsítőkért a parancsnoki hidra. Sürög-forog a sok tisztí inas, készül a tömérdek »ice-tea«. meg »cock-tail«,* mert hát a küzdőknek nem szabad szomjuságot szenvedniök . . . még a legénység közé is eltéved valami jófajta palaczk »whiskey«.

Mi, kiknek a hivatás nem jelölt helyet, sem az ütegek mellett, sem a parancsnoki hid táborkarában, hanem a hajófelszerelés kezelőségét vezetjük békés állapotban: mi csak onnan néztük az ütközetet a dohányzó ablakából.

Ezalatt lenn a hajómélyben hallgatag zsufoldódik a katonaság. Meredten bámulnak a tekintetek maguk elé. Ők nem látnak semmit; csak hallanak. Hallják a künn zugó orkánt s annak a hangja rettenetes echót ver a szivekben, miket összeszorít egy készülő jaj . . .

Az ő feladatuk majd csak azután következik. Felszerelve, csoportokba osztva várakoznak, míg a bombázás véget fog érni s a parancs kiküldi őket a partra, szemtől-szemben a halállal.

Szomorubb része a hajónak nincs is e helynél. Bezárt, összezsufolt tömeg; minden lövésre

* Többféle szeszes ital keveréke.

megrendülve s várva a pillanatot, mikor roppan meg a hajó egy jól talált lövéstől, mely roncsol, felvet, darabokra zúsz az oceán mélyébe sülyeszt, egy-két pillanat alatt menthetetlenül . . .

. . . Mennydörgésszerű robaj hallatszott hirtelen . . . halálos rettegés némasága borult mindenre néhány másodperczig, — aztán átfutott a döbbenet ezer szíven: a fedélzetről sikoltott jaj keresztül hallik a lövésnek zaján . . .

Egy spanyol gránát az előfedélzet ütegét verte szét. Mint később kitudódott, három ember halt meg s öt megsebesült. A halottak közt feküdt a szegény kis kadét, a husz éves Wilmot.

Öt perczel rá az ebédlő oldalfalát zuzta szét egy kartács . . . Harry Nealt, a szerecsen Ganymedest, épen mellben találta egy vasszilánk. Csörömpölve hullott szerteszt a pohárszék. Nyekkenve repült széjjel a piano, melynek hurjai örült zeneként patogtak le.

Odakünn pedig zugott tovább a szörnyű hangverseny . . . Fejünk felett a fedélzet parkettjén tompán hangzott a szaladók lépte, majd lassu, nehéz csoszogások zaja hallatszott, — a mint épen hurcholták a sebesülteket le a kórházba, hol a doktor kötözget, metesz, vagy vigasztal . . . a fényképezőkészüléket elfeledte régen.

Künn a halál záporában dolgoztak a mentők. Egy némelyiknek a fejét véres kötelék borította szintén. Bukdácsolva, félreugorva, majd hirtelen kézzel felkapva egy elesőt karjaik közé: szeretettel, önfeláldozással dolgoztak; arcukat szintén ellepte az a fekete izzadság, ruhájukat a vér . . .

S a parancsnoki hidról egyre szólt a kommandó, futottak a »messenger«-ek; s a hajó czirkált, jobbra-balra dült, féloldalt állt, majd meg orrával előre.

A »Marblehead« lobogójelzője pedig szüntelen szórta a parancsait:

»Texas« balra fordulj . . . »Jowa« jobbra . . . Indiana, Scindia, St.-Paul csatasorban tömörülj!

A sűrű füst, mely a víz színén ült, megszakadt: mint egy gomolyag zavaródott össze néhány perczig a hat hajókolosszus . . . aztán kibontakozott a rend, s precziz, mintha csak egy gyakorlatról lenne szó, állott a sor: elől a »Texas« s száz-száz yardnyira rézsutos vonalban a többi.

És szólt tovább a Marblehead kommandója!

— Tüzelést beszüntetni . . . Hajósorban hátra,

A várban már tiz percz óta szünetelt a lövöldözés; sűrű fekete füst gomolygott az ég felé: melyben magasra csaptak a lángok: végig az utcák során . . .

*

Künn az oceánban, egy tengeri mértföldnyire a parttól, fekszik a hajóhad. Árboczeit, fel a csúcs legmagasabb pontjáig, ellepi a matrózok sűrű tömege s azok a lángok a vár falai közül mintha ide vetnék fényüket a kipirult arcokra: leragyog azokról a diadal örömmámora. A tenger sima, csillogva fürdik benne a tropikus forró nap, a futó szél meg el elkapdossa a diadalordítást, mely végig fut az árbócokon hajóról-hajóra, mint egy üzenet.

» . . . Remember the Maine!«

*

Mintegy félórai várakozás után végre feltünik ismét a jelzőlobogó a Marblehead parancsnoki hidján: — Scindia, St.-Paul előre! — csapatok a szárazra! . . .

A két hajó fedélzetén megszólal a harsona, sivit a sip: sorjában, fegyverben áll a katonaság, csapatokra osztva, tisztjeikkel élükön, — a csolnakokba beszállásra készen.

— Farewell, boys! God bye! — kiált a sok matróz még egy utolsó bucsúszót az indulóknak, kiket talán sohse látunk többé viszont.

A két hajótest pedig száguld a part felé, a mig csak a fenékmélység a part megközelítését megengedi.

E közben a »New-York Journal« tudósítójának yachtja: a kis »Windsor«, mely eddig a háttér távlatából gyönyörködött az ütközet látványosságában, előtör s a part mentébe siet, hogy a katonaság támadását fényképpel örökítse meg.

Vigan ficzánkolt a kis hajó, árbocján büszkén lobogtatva az amerikai trikolor, — mikor a csön-det megszakította egy dőrej: a vár fokáról reá irányzott ágyú szava.

A lövés kitünő volt; centrumában találta a hajócskát, épen löpor-készleténél. — — — Az explosio rettenetes volt!

Öt másodperczig nem láttunk semmit: . . . aztán következett a vasdarab-eső . . .

*

Néma csend, — csak itt-ott sikolt egy elfojtott jaj . . . Agyunkra ránehezedett egy kábulat, az iszonyat mámora: borzalmasabb képet nem festhet az örület fantáziája sem, mint a minő e néhány pillanat volt.

Sokáig álltunk még érthetetlenül; szemünk oda volt szegezve az elsimult habokra, mig a roncs felett összecsaptak . . . s a viharedzett, rideg-matrózok szemében megeredt a köny, az ajkakon kitört a düh riadalma.

A mi ezután következett, az mind oly mámoros volt, oly közömbös előttünk, hogy csak napok után tudtunk örvideni a diadalnak. Negyvennyolcz órát voltunk már talpon pihenés nélkül s az izgalmak borzadályai megfosztottak a gondolkozás képességétől.

A bombázás még tartott egy ideig. Az Indiana s a Texas, e két legerősebb csatahajónk rettentő ütegei alatt lángtenger borította a vár egész territóriumát. A gyermekeket és asszonyokat, kik az adott ultimatum folytán még a bombázás megkezdése előtt huszonnégy órával hagyták el a vár falait, követte az egész lakosság; csupán a várórség tartotta még magát ideig-óráig, végül annak is kétharmada megszökött a menekvők után.

Az amerikai katonaság partra szállítása a délután óráiban történt.

Az aczélcsonakokban 25—30-ával zsúfolódott a fegyveres had, de még a part fővényéhez sem értek: kiugráltak a habok közé s térdig, övig a vízben, karabélyaikat magasra tartva, futottak ki a golyózáporba, mely a bokrokból s a homokbuczkák mögül reájuk zúdult.

— »Remember the Maine!«

A habokat pirosra festette a vér; a sebesülteket elsodorta az áradat. De a csapatok száma egyre nőtt, a csónakok orrára erősített gyorstüzelő kéziágyúk pedig szórták a halált az ellen soraiba, mely egyre ritkult, szétszóródott, szétfutott, hogy utat adjon a szabadság kardjának, melynek győznie kell!

*

Az alkonyat bibora ragyog az oceánon. A nap már elbujt Cuba magas hegyei mögé.

Csönd. A szél sem sugdos, a víz színére is ráült a nyugalom. Nemsokára beáll a homály.

A vár fokán lobog a csillagos lobogó. — Az öböl mélyében horgonyoz a hajóhad.

És mindenütt némaság.

A hajók fedélzetéről már lemosták a vért, az ágyúk már ismét fényesen csillognak, — csak az árbocokat tépte meg itt-ott a gránát, a kéményt elvitte az ütközet fergetegje. A legénység pihen. Ki alszik, ki meg ír: leveleket, miket tán egy hónap, vagy egy fél év múlva visz el a posta.

Lenn a kórházban szunnyadnak a sebesültek; — a halottak felett már összecsapott a hullámsír: a fodros habokra vér-rózsákat fest az alkonyat. Ez a tengerész sirja.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Doór Ferencz, Alsó-Árpás, 6 korona 60 fillért; Béczy Vincze, Ivancz, 6 korona 61 fillért; Kondor Gyula, Sz.-Balla, 6 korona 80 fillért; Szücs Sándor, T.-Szt.-András, 6 kor. 80 fillért; Horváth Gábor, Csála, 6 korona 96 fillért; Várady Samu, Bánréve, 7 korona 50 fillért; Szalóky János, Ipolyság, 8 korona 50 fillért; Mezőfalvy György, H.-M.-Vásárhely, 9 korona 80 fillért; Virbán János, M.-Bogát, 9 korona 80 fillért; Zsigó Károly, Facset, 10 koronát; Szalmuther József, Kismarton, 11 korona 25 fillért; Könyves Kálmán, K.-Félegyháza, 11 korona 37 fillért; Vécsei Vilmos, Budapest, 14 korona 38 fillért; Patyó András, Eger, 16 korona 39 fillért; Balázs Márton, M.-Ludas, 16 korona 39 fillért; Sziklai László, Budapest, 16 korona 46 fillért; Berzéthy Nándor, Murány, 17 koronát; Löcsey György, Tóvis, 17 korona 96 fillért; Bajnok Béla, Budapest, 18 korona 33 fillért; Schmelhaus Emil, Gány, 18 korona 33 fillért; Galba Mátyás, Lipótvár, 19 korona 20 fillért; Bartók Béla, Oroszka, 19 korona 50 fillért; Dániel Sándor, Banicza, 27 korona 5 fillért; Schiller Miksa, Breznóbánya, 28 korona 30 fillért; Dietz Antal, Gyulafalva, 30 korona 45 fillért; Nedeczky Ottó, Nagy-Maros, 32 korona 56 fillért; Torzsás György, Temesvár, 46 korona 8 fillért; Deutsch Jakab, Zágráb, 47 korona 60 fillért; Sternthal József, Budapest, 48 korona 65 fillért; Zsigó József, Nagy-Várad, 61 korona 10 fillért; Vogyeráczky József, Budapest, 72 korona 50 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk. Grenda Pál, Szinóbbánya, június hóra; Hegedüs Mihály, Budapest, június hóra; Gávay Mihály, S.-A.-Ujhely, május, június és július hónapokra; Boros Károly P.-Tenyő, június és július hónapokra; Miklós Gyula, Győr, július hóra; Tóth István, Zimony, július hóra; Sütő András, Zimir, július hóra; Barabás Károly, Bolovár, július hóra; Rentka István, Budapest, július hóra; Baqa József, M.-Bogát, július hóra; Kakuszy Antal, Karánsebes, július hóra; Farkas András, Selyp, június, július és augusztus hónapokra; Balog Éva, Popovaca, június, július és augusztus hónapokra; Hulman János, Szolnok, július és augusztus hónapokra; Szász István, Sz.-Kocsárd, július és augusztus hónapokra; Nemes István, Körösmező, július és augusztus hónapokra; Ponikló Alfréd, Budapest, július és augusztus hónapokra; Id. Munkácsi Pál, Mezőtúr, július és augusztus hónapokra; Pétermann Keresztély, Nagyrőoze, július és augusztus hónapokra; Cseh István, Eger, augusztus és szeptember hónapokra; Ugrai Mátyás, Budapest, augusztus és szeptember hónapokra; Czirkovics István, Zágráb, augusztus, szeptember október hónapokra könyveltük.

Felelős szerkesztő: **Temesváry Alajos.**

Buschmann F. könyvnyomdája, Budapest (Harisch-Bazár).

Egyesületünk fogorvosa

Dr. Rajman Kálmán

(Budapest József-körút 45. szám alatt)

Egyesületünk tagjait 50% engedmény mellett gyógykezel.

Háztartási iskola.

Budapest, VII. Rottenbiller-uteza 15. sz.

A főváros egyik legkiválóbb intézete, ahol a délelőtti órákban polgárleányok és előkelő uri hölgyek tanulnak sütni, főzni, varrni igen csekély díjazás ellenében.

Az iskola br. *Dániel Ernőné*, az ország egyik legkiválóbb mágnásasszonyának gondozása alatt áll, ki személyesen is örökdi az oktatás helyes iránya felett.

Igazgató: *Szécskay István*, vezető: *Balázs Sándorné*, kézimunka-tanító: *Koncz Ida*.

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerésznél

Budapest, VII. Erzsébet-körút 50

legjutányosabban beszerezhető legjobb találmányu sérvkötők, összes betegápolási eszközök és kötszerek, Haskötők, egyenestartók, orthopaediai fűzők és járógépek, valamint müláb és műkéz saját műhelyében a legpontosabban készül.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fenti címre ügyelni tessek.

Egyesületünk tagjai ezen hirdetés előmutatása esetén 10% engedményben részesülnek.

KILOMÉTER-PÉNZEK

könnyű kiszámításához vonatkisérek számára igen hasznos táblázatos kimutatást állított össze

MARUSÁK JÁNOS

Miskolc állomási kezelő-altiszt.

Ezt a felette hasznos segédeszközt igen szívesen ajánljuk minden máv. vonatkisérek figyelmébe. Megrendelhető a szerzőnél, Miskolc személy-pályaudvaron 60 fillér árban.

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

TARTALMA: I. Történelem.

II. Földrajz.

III. Természettan.

IV. Számтан.

V. Mértan.

Irta: **KERTÉSZ ÁRMIN.**

m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél. Budapest, Dohány-uteza 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

Bolti ára 2 korona 20 fillér.

A „Kitartás“ tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk útján 1 korona 60 fillér kedvezményes árban